

เทศน์เช้า วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เอานะ เราตั้งใจฟังธรรม เราฟังธรรมของเราะ ธรรมของเราะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ จะเป็นกษัตริย์อยู่แล้ว เห็นไหม ไปเที่ยวสวนเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย เรานั่นย้ำตรงนี้เลย เพราะตรงนี้เป็นหัวใจของศาสนา หัวใจของศาสนานะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย ยังมีความสงสัย มีความลังเลสงสัยอยู่ว่าเราก็ต้องเกิด ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตายไปกับเขาด้วยหรือ ถ้ามันต้องเกิด ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตายไปกับเขา เราจะแสวงหาทางออกอย่างไร

นี่แสวงหาอยู่ ๖ ปี ขนาดแสวงหาอยู่ยังไม่เข้าใจว่าการไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตายมันเกิดขึ้นมาได้อย่างไร มันจะมีทางอย่างไรที่ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทดสอบมาหมดแล้ว ถึงมาปฏิบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง บุปเพณิวาสนุสติญาณ จตุปปาตญาณ อาสวกขญาณ ทำลายอวิชชาไปในหัวใจแล้ว นี่สิ่งที่ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตายมันอยู่ตรงนั้นไง ถ้าไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย มันไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตายเพราะเหตุใด

เวลาพระสารีบุตรฟังเทศน์พระอัสสชิ เห็นไหม พระอัสสชิบอกพระสารีบุตรไป “ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้แก้ที่เหตุนั้น” เหตุที่ทำให้เกิด ให้แก่ ให้เจ็บ ให้ตายไป เหตุที่ทำให้เกิด ให้แก่ ให้เจ็บ ให้ตายมันอยู่ที่ไหน ถ้าเหตุที่ทำให้เกิด ให้แก่ ให้เจ็บ ให้ตาย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแทงทะลุหมดแล้ว ขำระล้างอวิชชา ความไม่เข้าใจ ความไม่รู้ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นไก่อตัวแรกที่เจาะฟองอวิชชาออกมา พอเจาะฟองอวิชชาออกมามันก็เข้าใจ ๓ โลกธาตุ เข้าใจทั่วไปหมด ปล่อยวางสิ่งต่างๆ ปล่อยวางสิ่งนั้นเข้ามา เข้าใจตามความเป็นจริง เห็นไหม ถึงวางความเป็นจริงอันนี้ไว้

ถ้าวางความเป็นจริงอันนี้ไว้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นนะ เห็นการเกิด อะไรเป็นการเกิด อะไรทำให้เกิด นี่เกิดมาแล้ว เกิดมาแล้วอะไรทำให้ดำรงชีวิตอยู่ ดำรงชีวิตอยู่ แล้ว

สร้างเวรสร้างกรรมอย่างไรก็แล้วแต่ทำให้ดับไป ดับไปแล้วมันทำให้เกิดต่อไปอย่างไร มันเวียนของมันไป เห็นไหม นี้อาตมตังสญาณ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้ รู้ตรงนั้นเพราะว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีพุทธวิสัย แต่ความจริงๆ มันอยู่ที่นี้ไง ความจริงมันอยู่ที่ต้นเหตุไง ต้นเหตุ นี้นี้เหตุใดละ อะไรทำให้เกิด อะไรทำให้แก่ อะไรทำให้เจ็บ อะไรทำให้ตาย อันนี้เป็นหลักของศาสนานะ

ถ้าหลักของศาสนา เพราะหลักของศาสนา มันอยู่ที่นี้ ถ้าอยู่ที่นี้ ใ้อ้ที่ว่าระลึกชาติๆ อะไรต่างๆ ได้มันเป็นผลพลอยได้ทั้งนั้นแหละ มันเป็นเรื่องของฉานโลกีย์ มันเป็นเรื่องของอริยสัง ถ้าเป็นเรื่องของอริยสังนะ อริยสังมันอยู่ที่นี้ไง เรื่องอริยสัง ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มรรคญาณ ทำลายอวิชชาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสิ้นไปแล้ว ถ้าสิ้นไปแล้วมันถึงเห็นไง ทำไมมันถึงเกิด เพราะมีอวิชชา มีกรรมมันถึงพาเกิด นี่เกิดขึ้นมา เวลาเกิดขึ้นมาดำรงอย่างไร ดำรงชีวิตอย่างไร

ถ้าดำรงชีวิตไว้อย่างไร สิ่งที่เราเกิดมา นี่เกิด แก่ ทำไมถึงแก่ละ ทำไมถึงเจ็บละ ถ้ามันเจ็บเจ็บเพราะอะไร แล้วถ้ามันตายละ มันตายแล้วมันสูญไหมละ? มันตายแล้วมันไม่สูญ เพราะอะไร เพราะเหตุที่พาให้เกิดก็คือการตายนั้นไง เพราะการตาย นี่ตายแล้วก็ไปเกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหม เกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน มันก็เวียนไปเกิด นี่ไง อะไรไปเกิดละ สิ่งที่จะอะไรไปเกิด เห็นไหม

ถ้ามันตาย อะไรตายจริงละ มันไม่มีสิ่งใดตายจริง ถ้าไม่มีสิ่งใดตายจริง นี่คือหลักของศาสนานะ พอหลักของศาสนา มันสูงเกินไป มันสูงเกินไป แล้วว่าเราจะเอื้อมไม่ถึงไง เราถึงว่าเป็นประเพณีวัฒนธรรม ประเพณีวัฒนธรรม เป็นประเพณีวัฒนธรรม เห็นไหม นี่ไปวัดไปวา ทำบุญ ทำบุญทำกุศลกัน เราบ้ำเพ็ญเพียรทาน ศีล ภาวนา

ถ้าเรื่องของทาน เรื่องของศีล เรื่องของภาวนา ถ้าเรื่องของศีล เรื่องของภาวนา มันเป็นเรื่องที่ว่าเราต้องตัดแปลงตัวเราเอง แต่เรื่องของทานๆ นี่เป็นประเพณีวัฒนธรรม ถ้าประเพณีวัฒนธรรม เราทำของเรา ทำของเรา เห็นไหม

เกิด นี่เกิดมาแล้วทำอย่างไร ถ้าทำอย่างนี้ เวลา มันจะเกิดต่อไปก็ว่าอันนี้มันเป็นที่พึ่งไง ถ้าเป็นที่พึ่ง เห็นไหม เราทำบุญกุศลของเรา เราเสียสละของเรา เราทำสิ่งใด กลิ่นของศีลหอมทวนลม คนทำคุณงามความดี จะทำอย่างไร ความดีมันเป็นเรื่องโลกธรรม ๘ คนเราต้องมีกรรมดี

กรรมชั่วมาโดยทุกๆ ดวงใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกท่านเคยตกรอกเวจีมาก่อนที่จะได้รับการพยากรณ์มา ท่านก็ทำของท่านมาเหมือนกัน

ถ้าเราไม่ทำมา เห็นไหม นี่เวลาหลวงตาท่านบอกว่า เวลาสิ้นกิเลสไปแล้ว จิตนี้มันไป ๓ โลกธาตุ มันครอบคลุมไปหมด เพราะอะไร เพราะจิตมันเคยเกิดไง เราเคยเกิดทุกข์ภพทุกข์ชาติ จิตดวงนี้มันเคยเกิดทุกภพทุกชาติ มันก็รู้ไปหมด แล้วความรู้ที่อยู่ไหนล่ะ? ความรู้ที่ซบอยู่ในหัวใจนี้ไง เพราะมันเคยเป็น เราเคยอยู่บ้านใด ชนชาติใด เราจะไม่รู้จักชนชาติที่เราเคยอยู่หรือ แต่พอเรามาเกิดชาตินี้จำไม่ได้ จำไม่ได้ แต่มันฝังอยู่ในใจนั่นล่ะ นี่ไง บุญเพนิวาสนาสติญาณมันย้อนของมันไป แล้วเวลามันชำระล้างไปหมดแล้ว นี่มันครอบ ๓ โลกธาตุ มันกว้างขวางไป ๓ โลกธาตุ มันครอบคลุมไปหมดเลย มันรู้แจ้งไปหมดเลย ถ้ารู้แจ้งไปหมด เห็นไหม

นั่นล่ะในเมื่อมันไม่มีเหตุ ไม่มีเหตุ อวิชชาปิดบังตามันไว้ มันก็สิ้นกระบวนการของมันไป ถ้ามันมีอวิชชาของมันไว้ นี่การเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย มันต้องเป็นสังขารของมันเป็นธรรมดา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสิ้นกิเลสไปแล้ว นี่อวิชชาสิ้นไปแล้ว อีก ๔๕ ปี เห็นไหม

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฉันอาหารของนางสุชาดา “เราฉันอาหารของนางสุชาดาแล้วเราถึงซึ่งกิเลสนิพพาน เราฉันอาหารของนายจุนทะแล้วถึงซึ่งขันนิพพาน” เห็นไหม กิเลสนิพพาน กิเลสมันสิ้นไปแล้ว พอกิเลสสิ้นไปแล้ว นี่พระอรหันต์ที่มีชีวิตอยู่ นี่ไง สิ่งที่มีอยู่ กิเลสตายไปแล้ว แต่คนยังไม่ตาย กิเลสตายไปแล้ว แต่พระอรหันต์ยังไม่ตาย พระอรหันต์ยังมีชีวิตอยู่

แต่เวลาพระอรหันต์หมดอายุขัย เห็นไหม คูสิ เวลาพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะมาลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปนิพพาน “จงสมควรแก่เวลาของเธอเถิด”

นี่มาลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ เพราะอะไร เพราะพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะสร้างบุญกุศลมหาศาล อยากพ้นทุกข์เหมือนกัน เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระโพธิสัตว์แสวงหามา นี่สร้างขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา เวลาเกิดมา เกิดที่สวนลุมพินีวัน บอกว่า “เราจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย เราจะเกิดเป็นชาติสุดท้าย” แต่ยังคงแสวงหามหาศาล พระโมคคัลลานะ พระสารีบุตรก็สร้างมาเหมือนกัน สร้างมาเป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา พอสร้างมานี้มีบุญกุศลมาก มีอำนาจ

คำว่า “บุญกุศล” คือปฏิภาณไหวพริบ ความหนักแน่นในใจนี่คือบุญกุศล บุญกุศลของคน มีหลักมีเกณฑ์มันไม่ไหลไปตามสังคม นั่นคือบุญของเขา คนที่อ่อนแอ คนที่ไหลไปตามกระแสโลก นั่นละบารมีอ่อนแอ เห็นไหม พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะไปศึกษากับสังขชัย ไปศึกษาหมด เพราะเป็นลูกเศรษฐีใจ ที่ไหนมีมหรสพสมโภชไปหมดแหละ ทีแรกก็สนุกสนานไปกับเขา พอบารมีมันได้กระทบใจ มันไม่สนุกเลย มันไม่มีทางออก

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย ได้สติ แล้วตรงข้าม เป็นอย่างไร นี่พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะก็ไปเที่ยวโลกธรรม ๘ ที่ไหนมีมหรสพสมโภชไปหมดแหละ ทีแรกก็สนุกไปกับเขา สนุกไปสนุกมามันไม่สนุกแล้ว พอไม่สนุก จะหาทางออกอย่างไร

นี่จะไปศึกษา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปรื้อค้นมา ไปรื้อค้นมากับเดิรดิษฐ์ต่างๆ ๖ ปี พระโมคคัลลานะ พระสารีบุตรไปค้นคว้ากับสังขชัย สังขชัยสอนนะ สิ่งนี้ไม่ใช่ ไม่ใช่คืออะไร? ไม่ใช่ก็คือไม่ใช่ แล้วไม่ใช่มันคืออะไร? ในไม่ใช่ก็คือไม่ใช่ ไม่ใช่ ไม่มี ไม่ใช่ เอ๊ะ! แล้วมันอย่างไรล่ะ

นี่ถึงที่สุด แสวงหาเหมือนกัน คนมีอำนาจวาสนาบารมี นี่พอไปเจอพระอัสสชิ เห็นการเคลื่อนไหว นี่พระอรหันต์ พระอรหันต์นะ มันจะมีสติสมบูรณ์ ทุกอย่างสมบูรณ์ คำว่า “สมบูรณ์” กิริยานั้นเป็นเรื่องของอำนาจวาสนาของคน เห็นแล้วมันแตกต่าง นี่คนที่มึปัญญาอยู่กับคนที่ไม่มีปัญญา คนที่มีอำนาจวาสนาเขามองออก

พอมองออก เขาตามไป พอฟังเทศน์พระอัสสชิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนว่า ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ เหตุ เห็นไหม ธรรมทั้งหลาย คือวิบากกรรม คือสิ่งที่ไปทั้งหมดมันมาแต่ต้นเหตุ แล้วทำอย่างไรล่ะ? ย้อนกลับไปที่ดินเหตุนั่น

พอพระสารีบุตรใช้ปัญญาเดินตาม เป็นพระโสดาบันเลย พอถึงเวลาแล้วไปบอกพระโมคคัลลานะ พระโมคคัลลานะเป็นพระโสดาบัน แล้วเราก็ฟังทุกวัน เราก็อ่านพระไตรปิฎกทุกวัน แล้วเป็นพระโสดาบันกับเขาไหมล่ะ ทำไมมันไม่เป็นล่ะ

นี่อำนาจวาสนาของคน เห็นไหม คุณิ เวลาคนถึงที่สุดของมัน มันเป็นของมัน เวลาไปศึกษากับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา ถึงที่สุดนะพระอรหันต์ พระอรหันต์ที่ยังมีชีวิตอยู่เห็นไหม

“เกิด แก่ เจ็บ” เห็นไหม เกิด แล้วทำอะไรต่อ ทำให้มันพ้นไปได้ไหม แล้วถ้าเจ็บ เจ็บเห็นไหม เกิด แก่ เจ็บ เจ็บมันก็เวทนาไง ชีวิตนี้มันก็เป็นอย่างนี้ แล้วถ้ามันพิจารณาของมันไป นี่เกิด แก่ เจ็บ ตาย ก็เลศตายก่อน ก็เลศตาย เรายังอยู่ ก็เลศตาย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังอยู่ ก็เลศตาย พระสารีบุตรยังมีชีวิตอยู่ แล้วเผยแพร่ธรรมไปๆ เผยแพร่ธรรมไป เห็นไหม “ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายพ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและเป็นทิพย์” บ่วงเป็นโลกคือโลกธรรม ๘ ใง บ่วงที่เป็นโลกก็ไ้อัสรเรศริณุนินทาใง บ่วงที่เป็นทิพย์ก็ทิพย์สมบัติใง

ในหัวใจที่มันรู้มันเห็นของมัน มันทั้งหมดแหละ บ่วงที่เป็นโลกและเป็นทิพย์ “เธอทั้งหลายพ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและเป็นทิพย์” ถ้าคนที่พ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและเป็นทิพย์แล้ว มันคิดอะไร มันคิดอะไร มันมีอะไรมีคุณค่าที่จะทำให้ธรรมนี้เอนเอียง มันจะทำให้หัวใจที่พูดความจริงไม่ได้ ถ้าคิดบ่วงที่เป็นโลกนะ เกรงใจเขา พูดแล้วสะเทือนใจเขา พูดแล้วเดียวเขาเหม็นหน้าเอา พูดแล้วเดียวเขาไม่ชอบหน้า นี่คิดบ่วงที่เป็นโลก

คิดบ่วงที่เป็นทิพย์ ทิพย์สมบัติ เห็นไหม คุณิ เวลาหลวงปู่ชอบ ครุบาอาจารย์ที่ท่านอยู่ในป่านะ ท่านอดอาหาร หลวงปู่ชอบเวลาอดอาหารของท่าน ท่านมีอำนาจวาสนาบาร์มี เทวดามาเลยล่ะ เทวดาเป็นผู้หญิงนะ มาเลย ไปถึงจะเอาอาหารทิพย์มาลูบให้หลวงปู่ชอบ หลวงปู่ชอบบอก “ไม่ได้หรือ พระ ผู้หญิงโดนไม่ได้”

เทวดาบอกว่า “ไม่มีใครเห็นหรือ เทวดา โยมจะเห็นได้อย่างไร ใครจะเห็นเทวดา”

“ไม่ได้ พระ ผู้หญิงโดนไม่ได้ แล้วพระไม่บิณฑบาตก็ไม่ฉันอาหาร”

นี่เวลาคนที่อำนาจวาสนา ใครเห็นได้? ไม่มีใครเห็นได้ แต่เวลาครุบาอาจารย์ที่ท่านพ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและเป็นทิพย์ ท่านพ้นบ่วงที่เป็นทิพย์ อย่างของเราเนี่ยารู้หรืออยากเห็น อยากจะเป็นอยากจะคุยกับเขา แต่เนี่ยเขามาเสนอ เขามาแนะ คุณิ เวลาเทวดาเขาเอาอาหารทิพย์จะมาลูบตามผิวหนัง เข้าทางผิวหนัง หลวงปู่ชอบไม่เอา ผู้หญิงโดนพระไม่ได้

“นี่ไม่มีใครเห็น ไม่มีใครเห็น”

บ่วงที่เป็นทิพย์ บ่วงที่เป็นทิพย์ แต่เราไม่มีเราไม่เห็น เราให้แต่โลกธรรมมันหลอก เราให้สังกมมันหลอก แล้วทำไมต้องมาหลอกเราล่ะ เราเป็นชาวพุทธ ชาวพุทธเขาไม่ได้ติดกันที่นั่น สิ่งที่เป็นชาวพุทธเขาต้องการเขาต้องการสัจจะ สัจจะ อริยสัจจะ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ทุกข์ของเรานี้ ทุกข์ของเราเวลาถ้าเกิดมรรคขึ้นมาที่หัวใจของเราเป็นสัมมาสมาธิขึ้นมา เกิดปัญญาขึ้นมา เป็นมรรคขึ้นมา นี่ทางอันเอก ทางอันเอกจะพ้นจากทุกข์มันพ้นที่นี้

ถ้ามันพ้นจากทุกข์ที่นี้แล้ว ใ้อสิ่งที่เป็นโลกเป็นทิพย์มันเป็นบ่วงอยู่แล้ว บ่วงที่มันรัดคออยู่แล้ว ถ้าใจมันสะอาดบริสุทธิ์แล้ว บ่วงมันมาจากไหน บ่วงมันทำลายบ่วงไปแล้ว มันจะไม่รู้บ่วงได้อย่างไร

ถ้ามันรู้บ่วง นี่ถ้าเกิดแล้วทำประโยชน์มันจะเป็นอย่างไร เกิดมาแล้วถ้ามันพิจารณาของมัน เกิดมาแล้วใช้ปัญญาของเรา เกิดเป็นชาวพุทธพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าสอนอย่างนี้ แล้วทำประโยชน์ของเราขึ้นมา ทำประโยชน์ขึ้นมา หักบ่วงที่เป็นโลก และเป็นทิพย์เลย บ่วงที่เป็นโลก ชื่อเสียงเกียรติคุณ นี่สรรเสริญนิทานของโลก ใ้อันนี้เป็นบ่วง บ่วงของโลก โลกเขาติดพันกันอยู่ แล้วเราอยู่กับโลก แล้วเราจะหักมันไป เราจะไปติดมันได้อย่างไร

บ่วงที่เป็นทิพย์ บ่วงที่เป็นทิพย์ที่มันรู้มันเห็นของมันขึ้นมา มันก็เป็นทิพย์ แล้วอริยสัจมันอยู่ไหน ถ้าไม่มีอริยสัจ ถ้าไม่เห็นสังขาร มันก็ติดบ่วงนี้ไปไง บ่วงนี้ก็ต้องคอมันไปไง ถ้าบ่วงก็ต้องคอมันไป มันไม่รู้จักอะไรเป็นอะไร เห็นไหม นี่การเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย เกิดมาแล้วมีประโยชน์ใหม่ เกิดมาทำประโยชน์ใหม่

เกิดมา นี่เราเกิดมา เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา แล้วพระพุทธศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยนี้ไว้ ครูบาอาจารย์เราปฏิบัติมาเป็นผู้นำทางเรามา มันมีพร้อมอยู่แล้วเลย ทำไมเรามาอมืองอดตีนกันอยู่ที่นี่ล่ะ เราไม่ทำอะไรเลย

“ไม่ได้งอ นี่ก็มาทำบุญอยู่ที่นี่ไง เสียสละนี่มันงอที่ไหนล่ะ”

อันนี้มันเป็นวัตถุ เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระอานนท์ “อานนท์ เธอบอกบริษัท ๔ นะ ให้ปฏิบัติบูชาเราเถิด อย่าบูชาเราด้วยอามิสเลย”

สิ่งที่เป็นอามิสบูชา เห็นไหม แต่ของเรา เราจะเริ่มประเพณีวัฒนธรรมๆ ถ้าประเพณี วัฒนธรรมแล้ว ถ้าเราไม่มีหลักมีเกณฑ์นะ เรานี่คือศาสนา เราคิดว่าประเพณีวัฒนธรรมเป็น ศาสนา ประเพณีวัฒนธรรมเป็นประเพณีวัฒนธรรม ธรรม! ธรรม! เห็นไหม อกุปปธรรม! อกุปป ธรรม! อกุปปธรรมมันเกิดอย่างไร สพุเพ ฐมา อนตุตา ธรรมทั้งหลายเป็นอนัตตา ว่ากันไปเป็น อนัตตา สพุเพ ฐมา อนตุตา นี้กุปปธรรม

อกุปปธรรมพ้นจากการเป็นอนัตตา ถ้าธรรมมันเป็นอนัตตา มันจะอยู่ของมันคงที่ได้ อย่างไม่ นี่ถ้าธรรมเป็นอนัตตา ธรรมเป็นอนัตตามันก็ต้องแปรสภาพของมันสิ ถ้าแปรสภาพ มัน จะพ้นจากบ่วงไปได้อย่างไร ในเมื่อเราไม่พ้นจากบ่วง เราเองเหลวไหล เราเองคลอนแคลน พอ คำพูดอะไรมันก็ไหลไปตามเขา

ถ้าเราเป็นอกุปปธรรม ฐานะที่จะแปรสภาพ มันคงที่ของมัน ทิมมาเลย! ทิมเข้ามา! มัน ไปกลัวอะไร มันไม่กลัวอะไรเลย แต่ของเรามันคลอนแคลนอยู่แล้วไง นี่อนัตตาๆ อนัตตานีองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสัจจะ เป็นความจริง เพราะสรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง ไม่มี อะไรคงที่หรอก มันเป็นอนัตตาในตัวมันเองอยู่แล้ว แต่เราไม่เห็นหรอก เราไปเห็นอย่างอื่นเป็น อนัตตา แต่เราไม่เห็นชีวิตเราเป็นอนัตตา เราไม่เห็นใจเราเป็นอนัตตา เป็นอนัตตา เห็นไหม

อตัตาคือจิต คือภวาสวะคือภพ เพราะมีอตัตา มีตัวตน เพราะมีอตัตา ภวาสวะภพมันถึง เกิดขึ้น ภพเกิดขึ้น อวิชชามันก็เลยอาศัยอยู่ที่นั่น ภพเกิดขึ้น นี่เกิด เกิดเพราะปฏิสนธิจิต ปฏิสนธิ จิต ความรู้สึกอันนี้ใครทำลายไม่ได้ ไม่มีใครจะทำลายความรู้สึกเราได้ ไม่มีใครทำลายความรู้สึก อันนี้ได้ ไม่มีใครทำลายจิตได้ ไม่มีใครทำลายได้ แต่พอเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า มรรคญาณมันเกิดขึ้น มันทำลายหมดนะ มันทำลายอวิชชา แล้วต้องทำลาย สถานที่ ทำลายทั้งหมด แล้วมันยังทำลายมันยิ่งแวววาว ยิ่งทำลายยิ่งประเสริฐ ยิ่งทำลายยิ่งสุด ยอด

แต่พวกเราว่าทำลาย เห็นไหม การทำลาย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเลย การ ทำลายทุกๆ อย่างองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ให้ทำ เพราะมันเป็นเรื่องของสังคม เป็น เรื่องของโลก เราต้องอาศัยพึ่งพากัน แต่การฆ่าทุกอย่างพระพุทธเจ้าไม่ให้ทำ แต่องค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าสรรเสริญในการฆ่ากิเลส ถางป่าทั้งป่าเลย แต่ไม่ได้ตัดต้นไม้แม้แต่ต้นเดียว ถางป่าทั้งป่าเลย

คนเรามีกายกับใจ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ครูบาอาจารย์เราก็มีกายกับใจ เวลาท่านชำระล้างกิเลสไปแล้ว กิเลสขาดไป แต่กายกับใจก็ยังปกติ ยังอยู่เหมือนเดิม แต่กิเลสมันตายไป ฉางป่าทั้งป่าเลย ไม่ได้ตัดต้นไม้แม้แต่ต้นเดียว แต่ป่านี่ราบไปหมดเลย เราไม่เข้าใจ เราไม่รู้

ถ้าเรารู้ขึ้นมา เห็นไหม เราเกิดมา เกิด แก่ เจ็บ ตายจะได้ประโยชน์กับเรา เราเกิดมา เกิด แก่ เจ็บ ตาย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นเป็นประโยชน์มาก แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยายามหาทางออกไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย นั่นเป็นเป้าหมาย เป็นที่พึ่งของเรา ฉะนั้น เราทำของเรา นี่เป้าหมายของเราเป็นแบบนี้ อธิษฐานบารมี บารมี ๑๐ ทศ

ฉะนั้น ที่เราทำบุญกุศลอยู่นี้ก็เพื่อสร้างฐาน ทาน ศีล ภาวนา เพราะมีทาน ทำให้หัวใจเคลื่อนไหว หัวใจของเราถ้าไม่ทำอะไรเลย มันก็อืดของมัน ทานคือการแสดงออกของน้ำใจ ใจของเราถ้ามีการเสียสละ มีการบริหารจัดการของมัน นี่มันบริหารของมัน ถ้าบริหารของมัน นี่ทาน ศีล พอทำทานขึ้นไปแล้วเราควรทำอะไรต่อไป มันควรทำความปกติของใจ ทำแล้วอย่าไปหวั่นไหว ทำแล้วอย่าไปยึดติด ทำแล้วก็จบของเรา แล้วเรามีความปกติของใจ มีศีล มีศีลมันก็เกิดทำสมาธิ เกิดปัญญาขึ้นมา นี่มันจะเห็นคุณค่าของชีวิต เห็นคุณค่าของหัวใจ

พอเห็นคุณค่าของหัวใจนะ โลกธรรม ๘ สิ่งที่เป็นวัตถุ ข้าวของเงินทองมันจะไม่มีอำนาจเหนือจิตใจ มีก็บริหารจัดการมันไป ไม่มี ไม่มีก็พยายามแสวงหาเพื่อดำรงชีวิต แค่อำนาจชีวิตปัจจัย ๔ เท่านั้นแหละ แต่เราคิดมากเกินไป คิดมากเกินไป เห็นไหม ถ้าเราทำหน้าที่การงานโดยปกติ นี่งานชอบ แต่ถ้าเราคิดโดยค้นหาความทะยานอยากนี่เราทุกข์

ถ้างานชอบนะ ธรรมดาก็มีงานชอบ พระยังบิณฑบาตฉันทุกวัน พระก็ต้องดำรงชีวิตขึ้นมา ดำรงชีวิตมาเพื่อประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เห็นไหม เกิด แก่ เจ็บ ตายให้เกิดประโยชน์กับชาติภพของเรา อย่าเกิด แก่ เจ็บ ตายด้วยการไม่มีสิ่งใดคิดไม่ติดมือไป เกิด แก่ เจ็บ ตายด้วยทำบาปอกุศล ยังมีผลลบติดตัวไป

เกิด แก่ เจ็บ ตายต้องให้เป็นประโยชน์กับเรา เกิด แก่ เจ็บ ตาย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอาเหตุ หาเหตุนี้มา แล้วพยายามประพฤติปฏิบัติมาจนพ้นจากการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย เราก็อยากจะทำอย่างนั้น ถ้าเรามีอำนาจวาสนาทำได้ขนาดนั้น แต่ถ้าเราไม่มีอำนาจวาสนาทำได้ขนาดนั้น เราก็พยายามสร้างสมบุญญาธิการของเรา พยายามทำคุณงามความดีของเราเพื่อประโยชน์กับเรา เอวัง